

LLIBRES

*'Belle époque'
medieval*

Xavier Dilla

FLAMENCA
Traducció i edició
d'Anton Maria Espadaler
Universitat de Barcelona, 2015
244 pàgines (20 euros)

El tòpic, arreladíssim, de la foscor de l'edat mitjana es desmenteix amb un grapat d'arguments històrics, però la lectura de *Flamenca* segurament serà una de les maneres més lluminoses i entretingudes de fer-ho. Davant d'aquesta novel·la, escrita en occità cap a la meitat del segle XIII i de la qual no sabem l'autor, es pot recordar la frase d'Albert Rossich, un dels nostres filòlegs més eminents, que encapçala una antologia de poesia catalana del Barroc: "La literatura antiga no ha de ser només objecte d'estudi, sinó també objecte de lectura". Perquè, per damunt de la distància dels segles i de les transformacions socials i de mentalitat, *Flamenca* proporciona una viva i amena diversió i ens permet identificar-nos amb els sentiments dels protagonistes. Les idees canvien molt, però les emocions són perennes.

La nostra lectura de *Flamenca* per força ha de ser anacrònica, perquè la fem amb centúries de literatura acumulada. De fet, els acadèmics més recalcitrants ens diran que el concepte actual de literatura és una invenció del Romanticisme i que només podem entendre aquestes obres si en reconstruïm amb precisió el context històric i ideològic. Això és mitja veritat.

L'esplèndida edició de *Flamenca* que ha fet Anton Espadaler compleix amb el rigor filològic mitjançant les notes erudites al final del llibre, que satisfaran el lector més exigent o l'estudiant de Romàniques (si és que en queda cap!). Però hi ha una manera més lliure i desacomplexada de llegir *Flamenca*, per a la qual basta el pròleg i l'excel·lent traducció d'Espadaler, que ha trobat un registre just per fer reviure la societat cortesana amb un català modern lleument formalitzat sense ser arcaïtzant.

Podem gaudir així d'un llibre editat amb cura i elegància per la **Universitat de Barcelona**. Un llibre bell, d'acord amb la trama de la novel·la: els amors d'un ca-

valler i una dama tancada en una torre pel marit gelós. Som davant d'un altre tòpic, en el territori de l'amor trobadoresc, però *Flamenca*, com tota obra excel·lent, redimensiona i transcedeix el tòpic. Guillem de Nevers, el cavaller, té alhora una completa formació universitària ("tu ets cavaller i clergue", li recorda Amor) i Flamenca, la dama de qui s'enamora de lluny, per fama, sense haver-la vist, trenca amb la imatge de la bella dama sense mercè. L'hedonisme i el goig carnal s'imposen sense ambages.

En aquest joc de l'amor, el narrador remarca que "els daus no van anar a parar a terra". L'enginy i la desimboltura manen: els amants aconsegueixen vèncer la incomunicació de la dama mitjançant els cèlebres

Imatge medieval d'una parella d'amants.

breus diàlegs furtius esgarripats en el moment de donar-se la pau a missa. I quan el marit gelós ha recuperat el seny i ha alliberat Flamenca, se'ns lloa el fet que, en plena cort, Guillem s'endugui Flamenca al llit "sense que ningú s'adoni de res".

Com les novel·les franceses artúriques del segle XII en què s'emmiralla, *Flamenca* ofereix cortesia i torneigs, però aquí el repte, l'aventura, és l'amor, l'alliberament i el gaudi ple de la dama. L'esperit de la novel·la, per al qual Espadaler planteja al pròleg alguna probable filiació ideològica, és el de l'Occitània trobadoresca i albigesa, auxiliada per Catalunya, que va ser derrotada al camp de batalla de Muret, el 1213, pels croats francesos. Picardia, intel·ligència, vitalitat (impagables les escenes amb Alicia i Margarida, les donzelles de la dama): *Flamenca* és una novel·la antiga per llegir ara mateix.